

ISSN:3060-4567 Modern education and development
RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLARDA TA'LIMI
TARBIYANI TASHKIL ETISH TAJRIBALARI

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi 4-kurs talabasi*

Xo'jaxonova Zuxra Valijon qizi

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi 3-kurs talabasi*

Xodjaniyazova Shoxsanam Ergash qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada rivojlangan xorijiy mamlakatlardagi ta'lim va tarbiyani tashkil etish tajribalari, ularning asosiy tamoyillari va yondashuvlari haqida batafsil ma'lumot beriladi. Bu tajribalar O'zbekiston kabi mamlakatlar uchun ta'lim tizimini rivojlantirishda foydali bo'lishi mumkin, chunki har bir mamlakat o'zining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlariga mos ravishda ta'lim tizimini takomillashtirishga intiladi. Ta'lim jarayonini zamonaviylashtirish va sifatini oshirish uchun ushbu tajribalarni o'rganish va tatbiq etish zarur.

Kalit so'zlar: xorijiy mamlakatlar, ta'lim-tarbiya, amaliyot, nazariya, ta'lim jarayoni, innovatsion yondashuvlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar.

Abstract: This article provides detailed information about the experience of organizing education and training in developed foreign countries, their main principles and approaches. These experiences can be useful in the development of the education system for countries like Uzbekistan, because each country strives to improve the education system in accordance with its socio-economic conditions. It is necessary to study and implement these experiences in order to modernize the educational process and improve its quality.

Key words: foreign countries, education, practice, theory, educational process, innovative approaches, modern pedagogical technologies.

Bugungi kunda keng ko'lamdagi isloxlarni uz boshidan kechirayotgan bizning ta'limimiz uchun bu katta ahamiyatga ega. Keyingi yillarda jahon ta'limi bo'yicha ko'pgina maqolalar, broshyuralar, qo'llanmalar chop etildi, unga

bag'ishlab seminarlar, anjumanlar, o'qishlar, uchrashuvlar o'tkazildi. Bu bizning ta'lim tizimimizda, chet ellarda o'quv-tarbiya ishlarining yo'lga qo'yilishiga e'tibor va qiziqishning tez sur'atlar bilan o'sib borayotganligidan dalolatdir. Xalq ta'limi tizimlarida jahon ta'lim tizimini o'rganish bilan shug'illanuvchi muassasalar xam tashkil topmoqda. Ta'lim va tarbiya har bir jamiyatning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan asosiy omillardir. Rivojlangan xorijiy mamlakatlar, o'zlarining ta'lim tizimlari orqali, nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va madaniy rivojlanishga ham katta hissa qo'shmoqda. Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari, texnologik o'zgarishlar va ijtimoiy talablar ta'lim tizimlaridan yangilanish va moslashuvchanlikni talab qilmoqda. Rivojlangan mamlakatlar, masalan, Finlyandiya, Shvetsiya, Germaniya va AQSh, o'zlarining ta'lim tizimlarida innovatsion yondashuvlar, tenglik, amaliyot va nazariya, hamda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish kabi muhim tamoyillarni qo'llab-quvvatlamoda. Ushbu mamlakatlar ta'lim jarayonini tashkil etishda o'ziga xos tajribalarini ishlab chiqqan bo'lib, bu tajribalar nafaqat o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini oshirishga, balki ularning shaxs sifatida rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Ta'lim tizimlarining muvaffaqiyati ko'plab omillarga bog'liq, jumladan, o'qituvchilarning malakasi, ta'lim muassasalarining infratuzilmasi, o'quv dasturlarining sifat va mazmuni, shuningdek, ota-onalar va jamiyatning ta'lim jarayonidagi ishtiroki. Rivojlangan mamlakatlar bu omillarni inobatga olib, ta'lim tizimlarini doimiy ravishda takomillashtirib boradilar. Rivojlangan mamlakatlarda ta'lim muassasalarining infratuzilmasi yuqori darajada rivojlangan. O'quvchilar uchun qulay sharoitlar yaratish, zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash va ta'lim muassasalarining jamoaviy ruhini oshirish muhim ahamiyatga ega. Masalan, Yaponiyada maktablar o'quvchilarni jamoaviy ishga, hamkorlikka va ijtimoiy mas'uliyatga o'rgatish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Ta'lim jarayonida ota-onalar va jamiyatning ishtiroki ham muhim ahamiyatga ega. Ikkinchi jahon urushidan keyin Yaponiya ta'lim tizimi ko'plab o'zgarishlarga duch keldi. Amerika ta'limi modelidan ilhomlanib, Yaponiyada ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishga harakat qilindi. Biroq, bu ikki mamlakat o'quv dasturlari o'rtasida bir qator muhim farqlar mavjud. Yaponiyada o'quv dasturlari ancha

murakkab va chuqur. O'quvchilar ko'plab fanlarni o'rganadilar, bu esa ularning bilim doirasini kengaytiradi. Asosiy fanlar, masalan, matematika, fan, tarix va til o'qitish bilan bir qatorda, yangi maxsus va fakultativ kurslar ham kiritilgan. Bu kurslar o'quvchilarga o'z qiziqishlariga mos ravishda ta'lim olish imkonini beradi. Yaponiyada umumiy ta'lim maktablarida musiqa ta'limi o'quv dasturiga milliy va jahon mumtoz musiqasini o'rganish kiritilgan. Bu, o'quvchilarga nafaqat o'z madaniyatlarini, balki boshqa madaniyatlarni ham o'rganish imkonini beradi. Musiqa ta'limi orqali o'quvchilar ijodiy fikrlash va estetik qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Yaponiyada ta'lim jarayoni ijtimoiy mas'uliyat va jamoaviylikka katta e'tibor beradi. O'quvchilar jamoaviy ishlar va guruh loyihalarida faol ishtirok etadilar, bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Amerika ta'lim tizimida esa, ko'proq individual yondashuv va o'z-o'zini rivojlantirishga e'tibor beriladi. Yaponiyada o'qituvchilar o'z o'quvchilariga individual yondashuv ko'rsatishga harakat qiladilar. Ular o'quvchilarning ehtiyojlarini inobatga olib, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirishga intiladilar. Amerika ta'lim tizimida esa, o'qituvchilar ko'proq standartlashtirilgan dasturlar asosida ishlaydilar, bu esa ba'zan o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirishda cheklovlar keltirib chiqarishi mumkin. Yaponiya va Amerika ta'lim tizimlari o'rtasidagi farqlar, ularning madaniyati, ijtimoiy tuzilishi va ta'limga bo'lgan yondashuvlaridan kelib chiqadi. Yaponiyada o'quv dasturlari murakkab va keng qamrovli bo'lib, o'quvchilarga nafaqat akademik bilimlar, balki ijtimoiy ko'nikmalarni ham rivojlantirish imkonini beradi. Amerika ta'limi esa, ko'proq individual yondashuv va o'z-o'zini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu farqlar, har ikki mamlakatning ta'lim tizimlarining o'ziga xosligini va ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi rolini ko'rsatadi. Rivojlangan mamlakatlarda ota-onalar ta'lim jarayoniga faol jalb etiladi. Masalan, Kanada ta'lim tizimida ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasida doimiy muloqot va hamkorlik o'rnatilgan. Bu, o'quvchilarning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi. Rivojlangan mamlakatlar ta'lim dasturlarini doimiy ravishda yangilab boradilar. Dasturlar zamonaviy talablar va ijtimoiy ehtiyojlarga mos ravishda ishlab chiqiladi. Masalan, Finlyandiya ta'lim tizimida o'quv dasturlari o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini

rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, ular o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Rivojlangan xorijiy mamlakatlarda ta'lim va tarbiyani tashkil etish tajribalari, ularning asosiy tamoyillari va yondashuvlari O'zbekiston kabi mamlakatlar uchun ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tajribalarni o'rganish va tatbiq etish, ta'lim jarayonini zamonaviylashtirish va sifatini oshirishga yordam beradi. Ta'lim tizimining muvaffaqiyati ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, bu omillarni inobatga olish va rivojlantirish har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. B. X. Xodjayev Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti, Toshkent-2017.
2. 7. I.J. Xasanboyev va boshqalar, Pedagogika nazariyasi va tarixi, Toshkent - 2021
3. Kliem, A. (2015). The German Education System: A Guide for International Students.
4. Ravitch, D. (2010). The Death and Life of the Great American School System: How Testing and Choice Are Undermining Education.
5. Tan, C. (2013). The Singapore Education System: A Model for the World?
6. Kim, J. (2015). Education in South Korea: A Historical Perspective.